

Sygn. akt **V Ca 1923/19**

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia del. Dorota Walczyk
Protokolant:	st. sekr. sąd. Urszula Widulińska

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2022 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. M. i A. M.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 14 lutego 2019 r., sygn. akt I C 2558/17

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten sposób, że nadaje mu treść: „zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. M. i A. M. kwotę 62 105,57 zł (sześćdziesiąt dwa tysiące sto pięć złotych i pięćdziesiąt siedem groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 lutego 2019 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałym zakresie”;
- oddala apelację w pozostałym zakresie;
- zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. M. i A. M. kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

**Sygn. akt V Ca 1923/19**

## UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 8 czerwca 2017 r. powodowie M. M. i A. M., reprezentowani przez pełnomocnika będącego adwokatem, żądali zasądzenia od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej także jako „Bank”) solidarnie kwoty 62.105,57 PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 40.000,00 PLN od dnia 28 maja 2014 r. do dnia zapłaty i od kwoty 22.105,57 PLN od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W wyroku z dnia 14 lutego 2019 r. Sąd Rejonowy:

I. zasądził od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. M. i A. M. łącznie kwoty 19.259,97 (dziewiętnaście tysięcy dwieście pięćdziesiąt dziewięć i dziewięćdziesiąt siedem) PLN oraz 11.419,10 (jedenaście tysięcy czterysta dziewiętnaście i dziesięć) CHF wraz

z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 lutego 2019 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił;

II. zasądził od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. M. i A. M. kwoty po 3.217,00 (trzy tysiące dwieście siedemnaście) PLN kosztów procesu.

Za podstawę wyroku Sąd Rejonowy przyjął następujące ustalenia i wnioski:

W dniu 7 kwietnia 2008 r. powodowie M. M. (wówczas D.) i A. M. złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego w Banku (...) S.A. Jako kwotę kredytu wskazali 325.000,00 PLN. Jako walutę kredytu wskazali CHF. Wyplata kredytu miała nastąpić w transzach. Okres kredytowania miał wynosić 360 miesięcy. Spłata kredytu miała się odbywać w ratach równych. Jako proponowane zabezpieczenie kredytu wskazali hipotekę na nieruchomości, która miała zostać nabyta za środki pochodzące z kredytu oraz cesje praw z ubezpieczenia nieruchomości oraz ubezpieczenia na życie – w obu przypadkach na podstawie generalnych umów Banku (...) S.A. z (...) S.A. i (...) S.A. przewidujących ubezpieczenia grupowe kredytobiorców. Wniosek obejmował ponadto zgodę powodów na objęcie udzielonego kredytu przez (...) S.A. ubezpieczeniem kredytu do czasu ustanowienia hipoteki. Wniosek powodów został sporządzony z użyciem formularza udostępnionego przez Bank.

W dniu 4 grudnia 2007 r., przed zawarciem umowy o kredyt hipoteczny z pozwanym, powodom przedstawiono sporządzoną przez pozwanego pisemną informację dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. Według treści tej informacji kredytobiorcy, wybierając zadłużenie w walucie obcej, korzystali z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacali miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczyło to przede wszystkim kredytów w euro i we frankach szwajcarskich, a wynikało ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które stanowiły podstawę ustalenia oprocentowania kredytu. Według obowiązującego w Banku Cennika w okresie do 31 grudnia 2007 r. stawki referencyjne wynosiły odpowiednio:

- dla kredytów złotych 5,1% (WIBOR 3M),
- dla kredytów indeksowanych kursem franka szwajcarskiego 2,785% (LIBOR 3M CHF),
- dla kredytów indeksowanych kursem euro 4,792% (EURIBOR 3M),
- dla kredytów indeksowanych kursem dolara amerykańskiego 5,2288% (LIBOR 3M USD).

Niemniej kredytobiorcy, zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, narażeni byli na ryzyko zmiany kursów walutowych. Według treści informacji występowanie ryzyka kursowego sprawiało, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlegała ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ryzyko kursowe było znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiegał się kredytobiorca osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Z tych przyczyn Bank podkreślał, że warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych.

Ponadto Bank informował o ryzyku zmian stóp procentowych, ponoszonym przez kredytobiorcę zarówno w przypadku kredytów złotych, jak i walutowych ze wskazaniem, że oprocentowanie kredytów składa się ze stałej marży Banku i zmiennej stopy referencyjnej, ustalonej na rynku międzybankowym i zależnej m.in. od decyzji banku centralnego

w zakresie obniżenia lub podwyższenia stóp procentowych, na którą z kolei wpływ ma szereg bliżej określonych czynników ekonomicznych. Ryzyko zmiany stóp procentowych oznaczało, że w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrosnie wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej.

Zmienność kursów walutowych i wahania stóp procentowych powodowały, że rzeczywiste koszty obsługi długu mogły okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych. Z tego względu Bank zachęcał do zapoznania się załączonymi do informacji danymi historycznymi dotyczącymi wahań kursu oraz wysokości stawek referencyjnych dla danej waluty ze wskazaniem, że wartości, które w danym momencie mogą być korzystne, w długim okresie mogą okazać się niekorzystne.

Występowanie ryzyka kursowego już na etapie zawierania umowy sprawiało, że przewidywana miesięczna rata spłaty kredytu mogła wzrosnąć, przy czym z symulacji zawartej w pisemnej informacji dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej wynikało, że w wypadku wzrostu kursu o 15,3%, która miała miejsce w okresie 12 miesięcy przed złożeniem wniosku o udzielenie kredytu, rata wzrosła z kwoty 1.508,69 PLN do kwoty 1.739,52 PLN. Niemniej symulacja ta odnosiła się jedynie do kursu dolara amerykańskiego, a nie do kursu franka szwajcarskiego, który ostatecznie stał się podstawą indeksacji udzielonego powodom kredytu.

Brak było dowodu z dokumentu prywatnego obejmującego wykres obrazujący historyczne zmiany kursu CHF względem PLN, który miałby stanowić załącznik do wspomnianej informacji dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. Stąd brak było wystarczającej podstawy do ustalenia zaprezentowanych powodom wahań kursu CHF względem PLN przed zawarciem umowy o kredyt hipoteczny z pozwanym.

Ponadto wśród informacji pozyskanych przez powodów na temat ryzyka kursowego związanego z indeksacją kredytu względem CHF przed zawarciem umowy kredytu znalazła się informacja o tym, jak kształtował się kurs CHF względem PLN w okresie poprzednich pięciu lat. Powodowie zdecydowali się na zawarcie umowy o kredyt w PLN indeksowany do CHF ze względu na atrakcyjność takiego kredytu w porównaniu z kredytem w PLN bez indeksacji, wynikającą z symulacji parametrów kredytów prezentowanych im przed zawarciem umowy, wybierając kredyt z przewidywaną najniższą miesięczną ratą spłaty i najniższymi kosztami jego udzielenia. W związku z zawarciem umowy powodowie nie domagali się wyjaśnień co do przekazanych im informacji dotyczących ryzyka kursowego. Ponadto nie domagali się wyjaśnień na temat podstaw ustalania kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli stosowanej przez pozwanego do rozliczeń zawieranej umowy kredytu. Nieruchomość, która miała zostać nabyta za środki pochodzące z kredytu, miała posłużyć do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych powodów.

W dniu 7 maja 2008 r. powodowie M. M. (wówczas D.) i A. M. zawarli z pozwanym Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. w formie pisemnej umowę o kredyt hipoteczny nr (...).

Na podstawie postanowień umowy Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 325.000,00 PLN (§ 2 ust. 1 umowy).

Kredyt był indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu. Po uruchomieniu kredytu powodowie mieli otrzymać od Banku pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu, przy czym zmiany kursów walut w okresie kredytowania miały mieć wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej (§ 2 ust. 2 umowy).

Celem kredytu było nabycie przez powodów bliżej określonej nieruchomości za kwotę 288.029,00 PLN oraz refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe w kwocie 36.971,00 PLN (§ 2 ust. 3 i 4 umowy).

Przedmiotem zabezpieczenia, na którym miała zostać ustanowiona hipoteka na rzecz Banku, była nieruchomość, która miała zostać nabyta za środki pochodzące z kredytu (§ 2 ust. 5 umowy).

Okres kredytowania ustalono na 420 miesięcy, w tym 4 miesiące karencji w spłacie kapitału (§ 2 ust. 6 umowy).

W postanowieniach umowy określono szczegółowo warunki wypłaty kredytu (§ 3 umowy), wyszczególniono ponoszone przez powodów opłaty i prowizje (§ 4 umowy), zawarto bliżej określone oświadczenia powodów, m. in. o tym, że powodowie zapoznali się z pisemną informacją dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej oraz przewidziano zobowiązanie powodów do dostarczenia bliżej określonych dokumentów związanych z wpisem do księgi wieczystej i zobowiązanie do niedokonywania zmiany Banku jako wyłącznie uposażonego z tytułu ubezpieczenia na życie stanowiącego zabezpieczenie kredytu do czasu jego całkowitej spłaty (§ 5 umowy).

Ustalono oprocentowanie kredytu według zmiennej stopy procentowej ze wskazaniem, że powodowie jako kredytobiorcy ponosili ryzyko zmian stóp procentowych, co oznaczało, iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej. Oprocentowanie kredytu wynosiło 3,685% w stosunku rocznym, a stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzania umowy oraz marży w wysokości 0,8 punktów procentowych, stałej w okresie kredytowania. Oprocentowanie kredytu ulegać miało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF). Stopa referencyjna miała zmieniać się w cyklu kwartalnym i przyjmować wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy (§ 6 umowy).

Spłata kwoty kredytu w CHF, ustalonej w PLN zgodnie z § 2 umowy, miała następować z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (§ 7 ust. 1 umowy).

Raty miały być równe i obejmować malejącą część odsetek i rosnącą część kapitału (§ 7 ust. 2 umowy).

Spłata kredytu następować miała poprzez bezpośrednie potrącanie przez Bank należnych mu kwot z rachunku prowadzonego przez Bank na rzecz powodów (§ 7 ust. 3 umowy).

Spłaty rat następować miały w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu (§ 7 ust. 4 umowy).

Przewidziano ponadto szczegółowe warunki wcześniejszej spłaty kredytu i związane z tym ewentualne koszty (§ 8 umowy).

W umowie postanowiono, że na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami powodowie jako kredytobiorcy ustanawiali:

- hipotekę kaucyjną do kwoty 552.500,00 PLN na rzecz Banku na nieruchomości, która miała zostać nabyta za środki pochodzące z kredytu,

- cesje na rzecz Banku praw z ubezpieczenia na życie powodki oraz ubezpieczenia nieruchomości, na której ustanowiona zostanie hipoteka (§ 9 ust. 1 umowy).

Przewidziano, że zabezpieczenie kredytu do czasu otrzymania przez Bank odpisu z księgi wieczystej ww. nieruchomości z prawomocnym wpisem pierwszej hipoteki bądź hipotek na rzecz Banku stanowić będzie ubezpieczenie kredytów zabezpieczanych hipotecznie na podstawie umowy zawartej przez Bank z (...) S.A., a powodowie jako kredytobiorcy będą zobowiązani do zwrotu Bankowi kosztów składki ubezpieczeniowej wnoszonej przez Bank w związku z tym ubezpieczeniem. Miesięczna opłata z tytułu refinansowania składki ubezpieczeniowej wynosiła 1/12 z 0,81% kwoty przyznanego kredytu (co stanowiło kwotę 230,00 PLN), przy

uwzględnieniu kursów waluty obcej, do jakiej kredyt był indeksowany na pierwszy dzień miesiąca, w którym została sporządzona umowa kredytu według Tabeli Kursów Walut Obcych Banku (§ 9 ust. 2 i 3 umowy).

Poza wyjątkami dotyczącymi zmiany oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stopy referencyjnej, zmiany oprocentowania karnego w przypadku zmiany stopy lombardowej, zmiany Regulaminu, zmiany Cennika i zmiany długości okresu kredytowania wynikającego z przedterminowej częściowej spłaty kredytu, wszelkie zmiany umowy wymagały zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności (§ 11 ust. 1 umowy).

Integralną część umowy miały stanowić Regulamin, Pełnomocnictwo do wykonywania czynności w imieniu powodów jako kredytobiorców oraz Cennik (§ 11 ust. 2 umowy).

W zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie znajdowały postanowienia Regulaminu (§ 11 ust. 5 umowy).

W dokumencie obejmującym umowę powodowie oświadczyli ponadto, że doręczono im Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A., zwany Regulaminem, zapoznali się z jego treścią i zaakceptowali warunki w nim zawarte, zobowiązując się jednocześnie do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego Cennika (§ 1 ust. 1 i 2 umowy).

W dokumencie obejmującym umowę wskazano także, że całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosił 309.398,90 PLN, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosiła 4,74% w skali roku przy założeniu, że:

- przyznana kwota kredytu zostanie wypłacona w całości i jednorazowo,
- pierwsza spłata raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej będzie miała miejsce w tym samym dniu najbliższego miesiąca następującego po miesiącu, w którym zostanie uruchomiony kredyt,
- w przypadku występowania ubezpieczenia kredytu do czasu ustanowienia hipoteki okres ubezpieczenia wynosić będzie 6 miesięcy,
- w przypadku występowania ubezpieczenia z tytułu niskiego wkładu własnego kredytobiorcy uwzględni się składkę na okres pierwszych 3 lat, płatną w dniu uruchomienia kredytu,
- w przypadku ubezpieczenia nieruchomości uwzględni się sumę składek w całym okresie kredytowania przy założeniu, że wartość nieruchomości i stawka ubezpieczenia będzie stała we wskazanym okresie,
- w przypadku ubezpieczenia na życie uwzględni się sumę składek w całym okresie kredytowania przy założeniu, że składki naliczane będą od malejącego salda ustalonego zgodnie z pierwotnym harmonogramem spłat,
- prowizja od udzielenia kredytu, opłata za wpis hipoteki oraz podatek od czynności cywilno-prawnych zostaną wniesione w dniu uruchomienia kredytu,
- koszt wyceny został pokryty (§ 12 ust. 1 umowy).

W razie niewywiązywania się przez powodów z zobowiązań wynikających z umowy przewidziano obciążenie powodów oprocentowaniem karnym dla zadłużenia przeterminowanego, odpowiadającym czterokrotności stopy lombardowej, na dzień zawarcia umowy wynoszącym 29%, zmiennym w przypadku każdorazowej zmiany wysokości stopy lombardowej, kosztami upomnień i monitów w bliżej określonych kwotach oraz kosztami sądowymi i postępowania egzekucyjnego zgodnie z ustawą.

W odrębnym dokumencie, stanowiącym załącznik nr 3 do umowy kredytu, powodowie udzielili Bankowi w formie pisemnej pełnomocnictwa w okresie obowiązywania umowy o kredyt m.in. do pobierania z rachunku prowadzonego na rzecz powodów przez Bank środków pieniężnych z zaliczeniem na spłatę wymagalnych zobowiązań powodów z

tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat w wysokości wynikającej z umowy o kredyt, a obciążenie rachunku powodów nie wymagało odrębnej dyspozycji (pkt 4. pełnomocnictwa).

Powodowie wyrazili ponadto zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z rachunku prowadzonego na rzecz powodów przez Bank stosowane były kursy zgodnie z obowiązującą w Banku Tabelą Kursów Walut Banku w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku. Jednocześnie powodowie zrzekli się uprawnienia do odwołania udzielonego Bankowi pełnomocnictwa.

Według § 8 ust. 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. (...), obowiązującego w dniu zawarcia spornej umowy kredytu, w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty miała być obliczona według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty. Według § 8 ust. 4 tego regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej kredytobiorca mógł zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do której kredyt był indeksowany, o ile taki rachunek będzie dostępny w aktualnej ofercie Banku.

W dniu 13 lipca 2009 r. powodowie M. M. (wówczas D.)

i A. M. na podstawie § 8 ust. 4 wspomnianego regulaminu zastrzegli, aby Bank pobierał ratę spłaty kredytu z rachunku w walucie, do której kredyt był indeksowany, wskazując na prowadzony przez Bank rachunek w CHF.

W dniu 1 października 2011 r. zmienione zostało postanowienie § 8 ust. 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. (...), w ten sposób, że w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty miała być obliczona według aktualnego kursu sprzedaży dewiz dla danej waluty obowiązującego w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku w dniu spłaty raty. Tabela Kursów Walut Obcych Banku miała być ustalana nie rzadziej niż raz dziennie, na podstawie notowań rynkowych poszczególnych par walut przy możliwym odchyleniu dla kursu kupna i kursu sprzedaży nie większym niż 10% od notowań rynkowych. Rata pobierana miała być na koniec dnia, w którym przypadała jej płatność. W przypadku, gdy Tabela Kursów Walut Obcych Banku ustala była w danym dniu co najmniej dwukrotnie, do ustalenia wysokości raty przyjmowany miał być kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla kredytobiorcy z kursów obowiązujących w dniu płatności raty.

W związku z zawarciem z powodami umowy o kredyt hipoteczny nr (...) pozwany w drodze transakcji zawartych na rynku międzybankowym zabezpieczył całość ponoszonego przez siebie ryzyka zmiany kursu CHF względem PLN,

- udzielony powodom kredyt hipoteczny nr (...) był księgowany przez pozwanego jako kredyt udzielony w CHF,

- kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli pozwanego stosowane były do rozliczeń nie tylko umów kredytów indeksowanych do walut obcych, ale także każdego rodzaju transakcji walutowych odbywających się z udziałem pozwanego,

- kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli stosowanej przez pozwanego ustalane były na podstawie średnich kursów notowanych na rynku międzybankowym z uwzględnieniem marży, której wysokość była przedmiotem decyzji organu pozwanego odpowiedzialnego za zarządzanie płynnością finansową,

- od 2015 r. kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli pozwanego stosowane do rozliczeń umów kredytów indeksowanych do CHF obejmowały niższą, preferencyjną marżę.

Wyrokiem z dnia 21 października 2011 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VI ACa 420/11 Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego Banku (...) S.A.

z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydanego w dniu 14 grudnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 426/09, uznającego za niedozwolone i zakazującego wykorzystywania w obrocie

z konsumentami postanowień wzorca umowy o następującej treści:

- „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.”,

- „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.”.

W dniu 15 maja 2012 r. powyższe postanowienia wzorca umowy zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 479<sup>(45)</sup> § 2 k.p.c., odpowiednio pod nr 3178 i 3179.

W dniu 3 czerwca 2014 r. pozwanemu doręczono pismo pełnomocnika powodów wzywające m.in. do zwrotu kwoty 40.000,00 PLN nienależnie pobranych rat spłaty kredytu.

W świetle powyższych ustaleń w ocenie Sądu na uwzględnienie zasługiwało powództwo obejmujące żądanie zasądzenia od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów M. M. i A. M. łącznie kwoty 19.259,97 PLN oraz kwoty 11.419,10 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 lutego 2019 r. do dnia zapłaty.

W okolicznościach sprawy niniejszej za niedozwolone w myśl w art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. Sąd uznał postanowienia umowne:

- § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr (...) w tej części, w której przewidziano, że kredyt był indeksowany do CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu;

- § 7 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny nr (...), według którego spłata kwoty kredytu w CHF, ustalonej w PLN zgodnie z § 2 umowy, miała następować z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku;

- § 8 ust. 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. (...), w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r., według którego w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty miała być obliczona według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Sąd powołał art. 385<sup>(1)</sup> § 1 zd. pierwsze k.c. i wskazał, że powodowie zawierali umowę o kredyt hipoteczny nr (...) jako konsumenci w myśl art. 22<sup>(1)</sup> k.c., a pozwanemu przysługiwał status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 43<sup>(1)</sup> k.c. Postanowienie § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r. nie zostało indywidualnie uzgodnione przez pozwanego z powodami podobnie jak postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr (...) oraz § 7 ust. 1 tej umowy. Poza sporem co podkreślił Sąd, pozostawała okoliczność, że projekt tekstu umowy o kredyt hipoteczny nr (...), zawartej następnie przez strony w formie pisemnej, opracowany został jedynie przez pozwanego z użyciem wzorca umownego wykorzystywanego przez pozwanego w ramach prowadzonej działalności polegającej na czynnościach bankowych.

Sąd wspomniał, że art. 385<sup>(1)</sup> k.c. służyć ma realizacji celów dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Sąd wskazał, że za postanowienia określające główny przedmiot umowy należy uznawać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast te, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „określenia głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 tej dyrektywy (por. pkt 50 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia

2014 r. w sprawie C#26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), ECLI:EU:C:2014:282, (...) pkt 54 wyroku Trybunału Sprawiedliwości

z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, B. M. i I. M. przeciwko (...) SA, ECLI:EU:C:2015:127, (...) pkt 33 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie C-96/14, J. H. przeciwko (...) SA, ECLI:EU:C:2015:262, (...)

Podobnie, jak wskazał Sąd pojęcie świadczenia głównego w myśl art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. należy interpretować ściśle, uwzględniając okoliczność, że ustawodawca krajowy posłużył się terminem „postanowienia określające główne świadczenia stron”, a nie zwrotem „dotyczące” takiego świadczenia, który ma szerszy zakres (por. wyrok SN z 8 czerwca 2004 r., I CK 635/03, LEX nr 846537).

W okolicznościach sprawy niniejszej przytoczone wyżej postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr (...), § 7 ust. 1 tej umowy, ani § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r., nie kwalifikowały się jako określające świadczenia główne w rozumieniu art. 385<sup>(1)</sup> § 1 k.c.

Umowa kredytu powinna jak wskazał Sąd być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 i 4 Prawa bankowego nie pozwalały jednak na przyjęcie, że do postanowień określających świadczenia główne stron umowy kredytu zaliczają się postanowienia określające:

- przeliczenie uruchomionej kwoty kredytu, wypłaconej w PLN, według kursu kupna waluty obcej z tabeli stosowanej przez pozwanego w chwili uruchomienia kredytu, stanowiące podstawę ustalenia wysokości zadłużenia z tytułu zaciąganego kredytu w walucie indeksacji;

- wysokość kursu kupna waluty indeksacji kredytu, znajdującego zastosowanie do przeliczenia kwoty uruchamianego kredytu, w tym spread walutowy;

- określenie w walucie indeksacji należności z tytułu rat kredytu i odsetek oraz ich przeliczenie na PLN według kursu sprzedaży waluty obcej z tabeli stosowanej przez pozwanego w dacie spłaty;

- w razie spłaty w PLN kredytu indeksowanego do waluty obcej przeliczenie raty wyrażonej w walucie obcej na PLN według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany był kredyt, w dniu spłaty raty zgodnie tabelą stosowaną przez pozwanego;



- wysokość kursu sprzedaży waluty indeksacji kredytu, znajdującego zastosowanie do obliczania należności z tytułu rat kredytu i odsetek, w tym spread walutowy.

W sprawie niniejszej Sąd podzielił pogląd, według którego postanowienia wzorca umownego określające uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej nie określają świadczeń głównych w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 zdanie drugie k.c. Sąd wskazał, że indeksacja kredytu względem kursu waluty obcej służy zachowaniu wartości rynkowej wierzytelności o zwrot udzielonego kredytu w okresie obowiązywania umowy kredytu, co okazuje się szczególnie istotne w przypadku umowy długoterminowej, takiej jak ta objęta sporem w sprawie niniejszej. Przewidziana w umowie o kredyt indeksacja udzielonego kredytu względem kursu waluty obcej sprowadza się w istocie do umownej waloryzacji świadczenia o zwrot udzielonego kredytu według kursu waluty obcej jako miernika wartości takiego świadczenia. Dopuszczalność takiego postanowienia umownego nie budzi wątpliwości w świetle art. 358<sup>1</sup> § 2 k.c., według którego strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Według powszechnie przyjmowanej wykładni tego przepisu pod pojęciem pieniądza rozumieć należy wyłącznie pieniądź polski. Umowny miernik wartości może stanowić więc określona waluta obca według wskazanego jej kursu. Wówczas celem umownej klauzuli waloryzacyjnej, przybierającej postać klauzuli walutowej jest zabezpieczenie przed zmianą wartości pieniądza polskiego (por. Tadeusz Wiśniewski, Komentarz do art. 358[1] k.c., w: Jacek Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, wyd. II, Opublikowano: WKP 2018).

Tego rodzaju umowna klauzula waloryzacyjna nie określa jak wskazał Sąd bezpośrednio świadczenia polegającego na zwrocie udzielonego kredytu, kwalifikującego się jako świadczenie główne w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 zdanie drugie k.c., lecz wprowadza dodatkowy umowny reżim podwyższenia albo obniżenia takiego świadczenia, co samo w sobie nie kwalifikuje się jako postanowienie umowne określające świadczenie główne w rozumieniu tego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, LEX nr 2369626; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, LEX nr 2308321; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134, LEX nr 2008735; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2015 r., I CSK 257/14, LEX nr 1710338; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2005 r., I CK 690/04, LEX nr 407119; ponadto por. Tomasz Czech, Abuzowość klauzuli umowy kredytowej dotyczącej przeliczenia walutowego. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Monitor Prawa Bankowego 2017/2/32-41).

Wykładnia art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich nie wyklucza przyjęcia, że określenie głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu obejmuje wprowadzony do umowy kredytu denominowanego w walucie obcej warunek, zgodnie z którym do celów obliczenia rat kredytu stosowany jest kurs sprzedaży waluty obcej. Warunek taki określać musi jednak podstawowe świadczenie w ramach danej umowy, które jako takie charakteryzuje tę umowę, biorąc pod uwagę charakter, ogólną systematykę i postanowienia rozpatrywanej umowy, a także jej kontekst prawny i faktyczny (por. pkt 59 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), ECLI:EU:C:2014:282, (...))

W okolicznościach sprawy niniejszej brak było natomiast, jak wskazał Sąd, wystarczających podstaw do dokonania takiej kwalifikacji, skoro udzielony powodowi kredyt nie był denominowany, ale indeksowany względem kursu waluty obcej, a celem klauzuli walutowej, stanowiącej umowną klauzulę waloryzacyjną, było zabezpieczenie przed zmianą wartości pieniądza polskiego, nawet jeśli umożliwiało to skorzystanie z niższej stopy procentowej właściwej dla waluty obcej.

W okolicznościach sprawy niniejszej przy ocenie działania pozwanego Banku z punktu widzenia dobrej wiary i traktowania powodów jako konsumentów w sposób sprawiedliwy należało, jak wskazał Sąd uwzględnić, że w dniu 15 maja 2012 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 479<sup>(45)</sup> § 2 k.p.c., odpowiednio pod nr 3178 i

3179 wpisane zostały postanowienia wzorca umowy o tożsamym znaczeniu, gdy chodzi o CHF, z tymi, które zawarte zostały w § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr (...) oraz § 7 ust. 1 tej umowy.

Podstawę wpisów stanowił wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r. wydany w sprawie o sygn. akt VI ACa 420/11, którym oddalona została apelacja pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydanego w dniu 14 grudnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 426/09, uznającego za niedozwolone i zakazującego wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o następującej treści:

- „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.”,

- „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.”.

Sąd podkreślił, że w przywołanych wyrokach Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 420/11 oraz Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 426/09, przyjęto, że powyższe postanowienia nie precyzowały sposobu ustalania kursów walut obcych stosowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku, a brak określenia sposobu ustalania kursów walut obcych powodował, że Bank mógł wybrać dowolne kryteria ustalania takich kursów, niekoniecznie związane z aktualnym kursem ukształtowanym przez rynek walutowy i miał możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie przez kredytobiorcę nie było możliwe. Wprawdzie jeśli kurs stosowany przez Bank odzwierciedlać miał sytuację rynkową, uwzględniać musiał wskaźniki rynkowe niezależne od Banku, niemniej to wyłącznie Bank decydował o wysokości stosowanej marży (spreadu walutowego). Jeśli zatem Bank mógł wybrać dowolne i nie poddające się weryfikacji kryteria ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, stanowiących narzędzie indeksacji kredytu i rat jego spłaty, wpływając na wysokość własnych korzyści finansowych i generując dla kredytobiorcy dodatkowe i nieprzewidywalne co do wysokości koszty kredytu, powyższe postanowienia rażąco naruszały zasadę równowagi kontraktowej stron na niekorzyść konsumenta - kredytobiorcy, a także dobre obyczaje, które nakazywały, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umowy, o ile nie wynikają z czynników obiektywnych, były możliwe do przewidzenia, a sposób ich generowania poddawał się weryfikacji.

Sąd wskazał, że z wiarygodnych zeznań świadka K. M. jednoznacznie wynikało, że kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli stosowanej przez pozwanego ustalane były na podstawie średnich kursów notowanych na rynku międzybankowym z uwzględnieniem marży, której wysokość była przedmiotem decyzji organu pozwanego odpowiedzialnego za zarządzanie płynnością finansową. Z zeznań tego świadka wynikało również, że taki sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży walut stosowany był przez pozwanego także w 2008 r., gdy zawierania była z powodami umowa o kredyt hipoteczny nr (...), a ponadto, że analogiczny sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży walut stosowany był przez Narodowy Bank Polski aż do czerwca 2017 r.

Na podstawie art. 385<sup>2</sup> k.c., co zaznaczył Sąd, oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Brak było zatem przeszkód, aby przy dokonywaniu oceny na podstawie tego przepisu uwzględnić, jako okoliczność towarzyszącą zawarciu z powodami umowy o kredyt hipoteczny nr (...), praktykę pozwanego stosowaną w 2008 r.,

gdy chodzi o sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli pozwanego, analogiczną do praktyki ustalania średnich kursów kupna i sprzedaży walut stosowanej wówczas przez Narodowy Bank Polski.

Nawet jeśli pozwany za podstawę ustalenia kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli przyjmowałby kursy średnie Narodowego Banku Polskiego, zamiast opierać się na metodologii analogicznej do tej stosowanej przez Narodowy Bank Polski, to zmienność kursów średnich Narodowego Banku Polskiego i tak sprawiałaby, że nie można byłoby zapewnić powodom jako kredytobiorcom możliwości precyzyjnego ustalenia kursów kupna i sprzedaży walut, które zostaną przyjęte przez pozwanego w każdej przyszłej tabeli opublikowanej w okresie obowiązywania umowy kredytu. Powodowie nadal nie dysponowałiby możliwością oszacowania dodatkowych kosztów kredytu związanych ze zmiennością kursów walutowych.

W okolicznościach sprawy niniejszej Sąd zgodził się ze stwierdzeniem, że wyłącznie pozwany znał wszystkie parametry kursu kupna i sprzedaży waluty indeksacji kredytu pozwalające na precyzyjne określenie wysokości salda zadłużenia w CHF oraz poszczególnych rat kredytu wraz z odsetkami spłacanych przez powodów początkowo w PLN, a następnie od dnia 13 sierpnia 2009 r. w CHF. W związku z tym stwierdził, że przed dniem 13 sierpnia 2009 r. mogło to powodować po stronie powodów niejasność co do tego, w jakim stopniu stosowana przez pozwanego marża, stanowiąca tzw. spread walutowy, spełniała funkcję waloryzacyjną, a w jakim stopniu pozwalała pozwanemu na osiąganie dodatkowego wynagrodzenia z tytułu umowy kredytu, niezależnie od odsetek i prowizji (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134).

Wada polegająca na braku wskazania podstaw ustalenia kursów walut publikowanych w tabeli stosowanej przez pozwanego do rozliczeń zawieranej umowy kredytu indeksowanego, gdy chodzi o spłatę rat kredytu wraz z odsetkami, została usunięta z dniem 13 sierpnia 2009 r. w wyniku skorzystania przez powodów z uprawnienia do spłaty rat kredytu bezpośrednio w CHF, co sprawiło, że niezdatne do zweryfikowania podstawy ustalenia tabeli kursów walut obcych pozwanego przestały znajdować zastosowanie w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu zawartej z powodami (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, LEX nr 2504739, wskazujące na dopuszczalność wyeliminowania w drodze umowy stron postanowienia niedozwolonego w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 zd. pierwsze k.c.; tym bardziej dopuszczalność eliminacji tego rodzaju postanowienia należy przyjąć w przypadku skorzystania przez konsumenta z zastrzeżonego w umowie upoważnienia przemienne, takiego jak to przewidziane w § 8 ust. 4 Regulaminu).

W sprawie niniejszej brak było wystarczającej podstawy do ustalenia, aby obowiązki informacyjne Banku względem powodów w zakresie ryzyka kursowego zostały wypełnione, zważywszy na niekompletną treść przedstawionej powodom pisemnej informacji dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej, nawet jeśli z wiarygodnych zeznań powodów wynikało, że przekazana im informacja była jasna i wystarczająca w chwili zawierania umowy o kredyt i powodowie nie żądali od przedstawicieli pozwanego dodatkowych wyjaśnień w zakresie ryzyka kursowego. Kwestie związane z ryzykiem kursowym były bowiem na tyle ważne, że wyczerpujące wyjaśnienie w tym zakresie powinno było zostać udzielone powodom jako konsumentom niezależnie od tego, czy na etapie zawierania umowy przejawiali oni szczególne tym zainteresowanie.

Zmiany kursu waluty obcej, do której kredyt udzielony powodom w PLN został indeksowany w myśl § 2 ust. 2 umowy, wpływające na wysokość salda zadłużenia z tytułu kredytu, mogły zostać uwzględnione przy ocenie naruszenia dobrych obyczajów i rażącego naruszenia interesu konsumenta na podstawie art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. o tyle, o ile według stanu rzeczy istniejącego w chwili zawierania umowy o kredyt istniało ryzyko zmiany kursu waluty obcej skutkującej wzrostem salda zadłużenia, na które to ryzyko powodowie byli narażeni.

W okolicznościach sprawy ryzyko kursowe, na które narażeni zostali powodowie przy zawieraniu umowy o kredyt hipoteczny nr (...), należało uznać za nadmierne, wobec skali tego ryzyka. Sąd uwzględnił jako sprzeczne z dobrymi obyczajami obarczenie konsumenta całością ryzyka związanego z nieprzewidywaną zmianą warunków gospodarczych,

w tym właśnie zmianą kursu waluty indeksacji wynikającą z ryzyka kursowego. Ryzyko zmiany kursu CHF względem PLN w okresie przewidywanych 420 miesięcy wykonywania umowy o kredyt ponosić mieli wyłącznie powodowie.

Sąd przyjął, że w okolicznościach sprawy niniejszej postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr (...), § 7 ust. 1 tej umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r. kwalifikowały się jako niedozwolone postanowienia umowne przewidziane w art. 385<sup>(1)</sup> § 1 zd. 1 k.c.

Różnica, gdy chodzi o ustalenie salda w CHF według kursu kupna pozwanego oraz według kursu średniego NBP odpowiadała kwocie 4.153,46 CHF (różnica kwot 158.594,11 CHF i 154.440,65 CHF).

W wykonaniu umowy pozwany wypłacił powodom tytułem kredytu odpowiednio kwotę 317.253,59 PLN w dniu 13 maja 2008 r. oraz kwotę 7.745,77 PLN w dniu 9 lutego 2009 r. i przy przyjęciu kursów kupna dla PLN i CHF ze stosowanej przez siebie tabeli, wynoszących odpowiednio 2,0346 w dniu 13 maja 2008 r. i 2,9066 w dniu 9 lutego 2009 r. ustalił saldo zadłużenia powodów z tytułu kredytu odpowiednio na kwotę 155.929,22 CHF w dniu 13 maja 2008 r. i 2.664,89 CHF w dniu 9 lutego 2009 r., tj. łącznie na kwotę 158.594,11 CHF. Przy przyjęciu średnich kursów Narodowego Banku Polskiego dla PLN i CHF, wynoszących odpowiednio 2,0889 w dniu 13 maja 2008 r. i 3,0201 w dniu 9 lutego 2009 r., saldo zadłużenia powodów z tytułu kredytu wyniosłoby zaś 151.875,91 CHF w dniu 13 maja 2008 r. i 2.564,74 CHF w dniu 9 lutego 2009 r., tj. łącznie 154.440,65 CHF.

Jak wskazał Sąd ustalenia w tym zakresie pozostawały poza sporem i nie wymagały wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.), a jedynie przeprowadzenia operacji matematycznych przyjmujących za podstawę:

- niesporną wysokość salda kredytu w CHF wynikającą z zaświadczeń zawartych na k. 73 i 75 i wyciągu z rachunku zawartego na k. 484,
- niesporną wysokość kwot wypłaconych powodom w PLN tytułem kredytu, wynikającą z potwierdzeń wypłat zawartych na k. 70 i 71,
- niesporną wysokość kursów kupna miarodajnych dla PLN i CHF zastosowanych przez pozwanego, również wynikającą z potwierdzeń wypłat zawartych na k. 70 i 71 oraz
- wysokość średnich kursów walutowych miarodajnych dla PLN i CHF publikowanych przez Narodowy Bank Polski, stanowiących okoliczności powszechnie znane.

Według poglądu przyjętego za podstawę wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), ECLI:EU:C:2014:282, (...) pkt 80 – 85, który to pogląd w sprawie niniejszej Sąd Rejonowy podzielił, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwego warunku, przepis ten nie sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które pozwala sądowi krajowemu zaradzić skutkom nieważności tego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Zastąpienie nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym jest bowiem zgodne z celem art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG, ponieważ przepis ten zmierza do zastąpienia ustanowionej w umowie równowagi formalnej między prawami i obowiązkami stron równowagą rzeczywistą, pozwalającą na przywrócenie równości stron bez konieczności unieważnienia każdej z umów zawierających nieuczciwe warunki. Gdyby zastąpienie nieuczciwego warunku przepisem o charakterze dyspozytywnym nie było dopuszczalne, co zobowiązywałoby sąd do unieważnienia danej umowy w całości, konsument mógłby zostać narażony na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Tym samym zagrożone byłoby także osiągnięcie skutku odstraszającego, mającego wynikać z sankcji unieważnienia umowy, a polegającego na zapobieganiu stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami.

W okolicznościach sprawy niniejszej zastąpienie nieuczciwego warunku umownego przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym okazało się jednak niecelowe.

Postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr (...), § 7 ust. 1 tej umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem

1 października 2011 r. pozwalały pozwanemu na przeliczenie kwoty kredytu wypłacanej w PLN według kursu kupna waluty indeksacji ustalanego przez pozwanego oraz na określenie według takiego właśnie kursu wysokości zadłużenia powodów z tytułu kredytu w walucie indeksacji, a następnie na ustalenie rat spłaty kredytu wraz z odsetkami według określanego przez pozwanego kursu sprzedaży waluty indeksacji. Postanowienia te zawierały zatem umowne reguły indeksacji kredytu względem waluty obcej.

Gdyby postanowienia te usunąć z treści stosunku prawnego łączącego strony i wynikającego z umowy o kredyt hipoteczny nr (...), brak byłoby wystarczających podstaw do zastosowania indeksacji kredytu względem CHF, bowiem brak byłoby wystarczających podstaw do ustalenia kursu CHF względem PLN, według którego indeksacja kredytu udzielonego w PLN miałyby nastąpić.

To z kolei pozbawiłoby powodów istotnej korzyści polegającej na ustaleniu oprocentowania kredytu według stopy referencyjnej właściwej dla CHF, tj. LIBOR 3M, która w chwili zawierania umowy przez strony była niewątpliwie niższa, niż stopa referencyjna właściwa dla PLN, co znajdowało potwierdzenie w treści środka dowodowego zawartego na

k. 279, obejmującego cennik, którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości.

Konsekwencją tego byłyby natomiast brak wystarczających podstaw do umownego ustalenia zmiennego oprocentowania kredytu według stopy referencyjnej LIBOR 3M dla CHF powiększonej o marżę kredytu w myśl § 6 ust. 3 umowy o kredyt hipoteczny nr (...), które to postanowienie kwalifikowało się jako określające świadczenie główne z umowy kredytu, zważywszy na art. 69 ust. 1 i 2 pkt 5 Prawa bankowego.

Brak umownego ustalenia stopy referencyjnej stanowiącej podstawę ustalenia oprocentowania kredytu prowadziłyby zatem do nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...).

W okolicznościach sprawy w ocenie Sądu zachodziła jednak wystarczająca podstawa do przyjęcia, że ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) realizować będzie godny ochrony interes powodów jako konsumentów. Obiektywnie rzecz biorąc nie będzie to bowiem prowadzić do pogłębienia stopnia niepewności sytuacji prawnej powodów względem tej, która związana była z nadmiernym narażeniem powodów na ryzyko kursowe na etapie zawierania wspomnianej umowy, nawet jeśli powstałaby konieczność zwrotu pozwanemu całości środków wypłaconych tytułem kredytu pomniejszonych o raty dotychczas spłacone (powodowie uzyskali od pozwanego tytułem umowy o kredyt hipoteczny nr (...) kwotę 317.253,59 PLN w dniu 13 maja 2008 r. oraz kwotę 7.745,77 PLN w dniu 9 lutego 2009 r., tj. łącznie kwotę 324.999,36 PLN, wynikającą z potwierdzeń wypłat zawartych na k. 70 i 71, a w okresie od dnia 13 czerwca 2008 r. do dnia 13 maja 2017 r. w wykonaniu umowy o kredyt hipoteczny nr (...) powodowie spłacili pozwanemu do dnia 13 sierpnia 2009 r. kwotę 19.259,97 PLN (suma wynikająca z zaświadczeń k. 72 i 74 oraz k. 489-490) oraz od dnia 13 sierpnia 2009 r. kwotę 40.727,07 CHF (suma wynikająca z zaświadczeń k. 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 89 i 91 oraz k. 489-490, 491-492 i 493). Z wiarygodnych zeznań powodów wynikało, że obecnie powodowie dysponują środkami pozwalającymi na realizację takiego zobowiązania. Wobec tego ustalenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) nie będzie niekorzystne dla powodów nawet w wypadku nieuwzględnienia na podstawie art. 117<sup>(1)</sup> § 1 i 2 k.c., względnie art. 5 k.c. zarzutu przedawnienia roszczenia o zwrot środków wypłaconych tytułem kredytu pomniejszonych o raty dotychczas spłacone, jeśli dojdzie do postępowania sądowego wszczętego przez pozwanego przeciwko powodowi, mającego za przedmiot takie roszczenie, niezależnie od możliwości zastosowania dyspozycji art. 320 k.p.c. w orzeczeniu kończącym takie postępowanie.

W ocenie Sądu zachodziła podstawa do ustalenia nieważności całości umowy

o kredyt hipoteczny nr (...). Niedozwolony charakter § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 tej umowy powodował bowiem brak wystarczających podstaw do zastosowania indeksacji kredytu względem CHF, a w konsekwencji brak wystarczających podstaw do umownego ustalenia zmiennego oprocentowania kredytu według stopy referencyjnej LIBOR 3M dla CHF powiększonej o marżę kredytu w myśl § 6 ust. 3 tej umowy, które to postanowienie kwalifikowało się jako określające świadczenie główne z umowy kredytu.

Skoro poza sporem pozostawała okoliczność, że w okresie objętym sporem, tj. od dnia 13 czerwca 2008 r. do dnia 13 maja 2017 r. w wykonaniu umowy o kredyt hipoteczny nr (...) powodowie spłacili pozwanemu do dnia 13 sierpnia 2009 r. kwotę 19.259,97 PLN (suma wynikająca z zaświadczeń k. 72 i 74 oraz k. 489-490) oraz od dnia 13 sierpnia 2009 r. kwotę 40.727,07 CHF (suma wynikająca z zaświadczeń k. 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 89 i 91 oraz k. 489-490, 491-492 i 493), wobec ustalenia nieważności całości umowy o kredyt hipoteczny nr (...) roszczenie o zapłatę wywiedzione przez powodów w sprawie niniejszej w kwocie 62.105,57 PLN okazało się usprawiedliwione jedynie do kwoty 19.259,97 PLN oraz kwoty 11.419,10 CHF, odpowiadającej ilarazowi kwoty 42.845,60 PLN (stanowiącej różnicę kwot 62.105,57 PLN i 19.259,97 PLN, uwzględniającą zakaz przewidziany w art. 321 § 1 k.p.c.) oraz średniego kursu PLN względem CHF Narodowego Banku Polskiego z dnia zamknięcia rozprawy, tj. 31 stycznia 2019 r., wynoszącego 3,7521.

Podstawę prawną zasądzenia roszczenia stanowił art. 405 k.c., według którego kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten w myśl art. 410 § 1 k.c. stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego.

Skoro brak było podstaw do przyjęcia, aby niemożliwe było wydanie przez pozwanego korzyści w naturze w myśl art. 405 k.c. w postaci zapłaconych przez powodów kwot w CHF, to brak było podstaw do zasądzenia wartości tych kwot w PLN. Nietrafnie przy tym wskazywano na art. 358 § 3 k.c. jako na podstawę do uwzględnienia takiego roszczenia. Według tego przepisu jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonywana. Natomiast w okolicznościach sprawy niniejszej stan opóźnienia po stronie pozwanego należało przyjąć dopiero z dniem wyrokowania.

Brak było podstaw do zasądzenia ustalonej kwoty na rzecz powodów solidarnie, ponieważ powodowie pozostawali we wspólności majątkowej małżeńskiej, ustalona kwota podlegała zasądzeniu na ich rzecz łącznie.

W zakresie roszczenia o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie Sąd uznał, że brak było podstaw do uwzględnienia powództwa w części obejmującej okres przed dniem 25 lutego 2019 r. mając na względzie art. 455 k.c.. Sąd uznał, że sprawa niniejsza nie była dla pozwanego sprawą typową, bowiem ustalenie wiarygodności przysługującej powodom uzależnione było bowiem przede wszystkim od oceny prawnej Sądu Rejonowego uwzględniającej wyniki wykładni nie tylko przepisów prawa krajowego, ale także przepisów prawa UE. Wobec tego stan opóźnienia należało przyjąć dopiero z dniem wyrokowania.

Za nietrafny Sąd uznał zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego.

Przeszkody do uwzględnienia powództwa nie stanowił art. 409 k.c. Brak było podstaw do zwolnienia pozwanego na podstawie tego przepisu od odpowiedzialności za zwrot wartości korzyści odpowiadającej różnicy pomiędzy należnymi, a rzeczywiście spłaconymi przez powodów ratami kredytu w okresie od 13 czerwca 2008 r. do 13 maja 2017 r., względnie do zwrotu całości spłaconych rat w tym okresie ze względu na nieważność umowy.

Przeszkody do uwzględnienia powództwa nie stanowił również art. 411 pkt 1 k.c., Sąd zauważył, że jedynie wątpliwości, nawet bardzo poważne, gdy chodzi o obowiązek spełnienia określonego świadczenia, nie mogą być utożsamiane z pozytywną wiedzą o braku powinności spełnienia świadczenia, o której mowa w art. 411 pkt 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1997 r., III CKN 236/97, OSNC 1998/6/101, LEX nr 32965).

Za nietrafny Sąd uznał podniesiony przez pozwanego zarzut nadużycia przez powodów prawa podmiotowego.

Podstawę orzeczenia o kosztach procesu stanowił art. 100 zd. 2 k.p.c. i art. 98 k.p.c.

**Apelację od wyroku złożył Pozwany Bank zaskarżając wyrok w części, tj.:**

1. co do punktu I. sentencji wyroku - w zakresie, w jakim zasądzona została od Pozwanego na rzecz Powoda łącznie kwota 19.259,97 PLN oraz 11.419,10 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;

2. co do punktu II sentencji wyroku - w całości.

zarzucając;

1. naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie,

tj.:

a) art. 321 § 1 k.p.c. poprzez orzeczenie przez Sąd I instancji ponad żądanie strony powodowej, a mianowicie zasądzenie przez Sąd I instancji od Pozwanego kwot 19.259,17 PLN oraz 11.419,10 CHF w sytuacji, gdy Powód domagał się jedynie zapłaty kwoty 62.105,57 PLN, a więc brak było jakichkolwiek podstaw do tego, aby zasądzić na jego rzecz należności wyrażone w walucie CHF, a powództwo w zakresie roszczenia w PLN, w jakim nie znajdowało pokrycia w świadczeniu spełnionym przez Powoda w tej walucie, powinno zostać oddalone;

b) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 i 232 k.p.c. oraz w zw. z art. 6 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku - Kodeks cywilny<sup>1</sup> 2 poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów, dokonanie oceny dowodów z naruszeniem zasad doświadczenia życiowego i powszechnie przyjętymi regułami logiki, w sposób nieobiektywny, wybiórczy i z góry ukierunkowany na wykazanie obranych tez, co skutkowało przyjęciem za udowodnione okoliczności nie znajdujących potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, tj.:

- błędne ustalenie, że Powód nie został odpowiednio poinformowany o ryzykach i kosztach związanych z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej, podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy (zarówno z dokumentów, jak i z przesłuchania świadków oraz zeznań Powoda) wynika, iż Powód był świadomy obciążających go ryzyk i kosztów świadomie je na siebie przyjmując; co więcej, ryzyka, o których Powód został poinformowany, w praktyce nigdy nie zrealizowały się w pełnym zakresie;
- błędne ustalenie, że kwestionowane przez Powoda postanowienia umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione z konsumentem, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób oczywisty wynika okoliczność przeciwna, a mianowicie, iż indeksacja kredytu do CHF i sposób jego spłaty zostały indywidualnie uzgodnione;

o Pozwany wykazał, że Powód otrzymał ofertę kredytu w PLN, która jednak została przez Powoda odrzucona;

o sam Powód we wniosku o kredyt hipoteczny (dalej: „Wniosek Kredytowy”) określił walutę kredytu jako CHF (a zatem to Powód wykluczył udzielenie kredytu w PLN - doszło do indywidualnego uzgodnienia waluty kredytu jako CHF); o Pozwany wykazał, że w okresie tożsamym do tego, w którym Powód zawarł umowę o kredyt hipoteczny nr (...) (dalej: „Umowa Kredytu”), dostępnym dla wszystkich kredytobiorców wariantem była spłata kredytu indeksowanego bezpośrednio w walucie indeksacji, co sam Powód realizował począwszy od 2009 roku;

- błędne ustalenie, że ryzyka pomiędzy stronami umowy zostały rozłożone nierównomiernie, podczas gdy w rzeczywistości ryzyka ponosiły obie strony Umowy Kredytu; zabezpieczenie się przez Pozwanego przed ryzykami jest działaniem niezależnym od treści samej Umowy Kredytu i zasadnym zarówno z perspektywy interesów Banku

oraz jego klientów, jak również wymaganych przez organy nadzoru nad rynkiem bankowym, a jednocześnie w najmniejszym nawet zakresie nie zwiększającym ryzyk, na które wystawieni są kredytobiorcy;

- art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 258 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne oddalenie przez Sąd I instancji wniosku Pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, podczas gdy strona pozwana wskazała istotne dla sprawy okoliczności, które ten dowód mógłby wyjaśnić, w tym okoliczności wymagające wiadomości specjalnych; konsekwencją tego naruszenia przepisów postępowania jest oparcie rozstrzygnięcia o niepełny materiał dowodowy, uniemożliwiający odtworzenie rzeczywistego stanu faktycznego sprawy oraz charakteru stosunku prawnego łączącego strony (w tym m.in. w zakresie waluty kredytu; sposobu ustalania kursów w (...) Banku (...) S.A. - dalej: „Tabela Kursów” - i ich obiektywnego, rynkowego charakteru; zasad finansowania, uruchamiania i spłaty kredytu indeksowanego uzasadniających stosowanie kursu kupna i sprzedaży walut; rozkładu ryzyk stron umowy kredytu indeksowanego); Sąd Rejonowy jednocześnie samodzielnie (pomimo iż z oczywistych względów nie posiada w tym zakresie odpowiednich wiadomości specjalnych) dokonał ustalenia istotnych dla sprawy okoliczności bez przeprowadzenia stosownego dowodu z opinii biegłego, co doprowadziło do ustalenia nieprawidłowego stanu faktycznego sprawy i w konsekwencji do wydania wadliwego orzeczenia;

## **2. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:**

**a) art. 69 ust. 1 i 2 pkt ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego i w zw. z 353<sup>1</sup> k.c., art. 358<sup>1</sup> § 2 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię skutkującą uznaniem, że Umowa Kredytu jest nieważna, podczas gdy:**

- kredyt udzielony Powodowi jest kredytem walutowym (jego szczególnym wariantem), tj. kredytem indeksowanym do waluty obcej; saldo takiego kredytu oraz wysokość rat pozostających do spłaty są wyrażone w CHF; jedynie maksymalną kwotę podlegającą udostępnieniu kredytobiorcy oznacza się w takiej umowie w PLN, jednak jest to tylko zabieg funkcjonalny, mający zagwarantować kredytobiorcy zapewnienie środków w walucie krajowej koniecznej do osiągnięcia celu kredytu; wszystkie kluczowe elementy konstrukcyjne umowy, w tym ostateczne określenie kwoty kredytu, do zwrotu której zobowiązany jest kredytobiorca, wyliczenie rat kredytu, ustalenie stopy oprocentowania itd. mają jednak związek z walutą obcą, co jednoznacznie świadczy o walutowym charakterze takiej umowy, jako umowy kredytu walutowego;
- zastosowanie do indeksacji kredytu kursu kupna z Tabeli Kursów z dnia uruchomienia kredytu było rozwiązaniem ekonomicznie uzasadnionym, odpowiadającym naturze zobowiązania i akceptowanym przez Powoda - zarówno przed indeksacją, jak również po jej wykonaniu; zastosowanie do przeliczenia rat kredytu na PLN kursu sprzedaży CHF z Tabeli Kursów z dnia płatności poszczególnych rat było rozwiązaniem nie tylko uzasadnionym ekonomicznie i prawnie, ale również świadomie wybranym przez Powoda, który w każdej chwili mógł rozpocząć spłatę kredytu bezpośrednio w walucie obcej, zatem to powód a nie Pozwany posiadał swobodę w zakresie wyboru sposobu spłaty rat kredytu;
- kurs z Tabeli Kursów, który został zastosowany do indeksacji kredytu Powoda, jak również kursy z Tabeli Kursów zastosowane do przeliczenia rat kredytu z CHF na PLN, miały zawsze charakter rynkowy (czyli nie godziły w interes konsumenta) i obiektywne, tj. nie mogły być i nie były dowolnie kreowane przez Bank; dodatkowo stosowanie kursów z tabel publikowanych przez Bank znajduje ustawowe umocowanie, co Sąd I instancji w całości pominął (art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa Bankowego);
- Sąd I instancji pominął kluczową kwestię, a mianowicie to, że pomiędzy stronami kwestia wysokości salda zadłużenia Powoda w CHF nigdy nie była sporna;
- wbrew twierdzeniu Sądu I instancji nie jest prawdą, że ryzyko kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do CHF ponoszą wyłącznie kredytobiorcy; w rzeczywistości ponosi je również Bank;



- Sąd I instancji nie wskazał, jakie konkretnie zasady współżycia społecznego zostały naruszone przez Bank i w jakim zakresie, co uniemożliwia Pozwanemu szczegółowe odniesienie się do tak sformułowanego zarzutu i właściwą kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku;

a) Sąd stosując sankcję nieważności wobec całej Umowy Kredytu naruszył zasadę proporcjonalności, która jest jedną z podstawowych zasad prawa cywilnego oraz zasadę utrzymywania umowy w mocy;

b) art. 385<sup>(1)</sup> § 1 i § 2 k.c., art. 385<sup>(2)</sup> k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich<sup>4</sup> poprzez ich niewłaściwą wykładnię polegającą na uznaniu, że postanowienia zawarte w § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 Umowy Kredytu oraz § 8 ust. 3 regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. (dalej: „Regulamin Kredytowania”) są abuzywne, podczas gdy nie wystąpiły przesłanki umożliwiające taką kwalifikację tych postanowień umownych, albowiem klauzule te zostały indywidualnie uzgodnione z konsumentem, a także nie naruszają jego interesów (w żadnym stopniu - tym bardziej nie naruszają ich w sposób rażący) oraz nie godzą w dobre obyczaje;

c) art. 4 w zw. z art. 1 ust. 1 lit. a) i lit. b) ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw<sup>5</sup> w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na nie uwzględnieniu przez Sąd I instancji obowiązującego na dzień wyrokowania stanu prawnego, w którym uznanie za niedozwolone postanowienia umownego zawierającego odesłanie do tabeli kursów banku jest wyłączone z uwagi na przyznanie przez ustawodawcę kredytobiorcom innych środków ochrony prawnej, w szczególności umożliwienie im spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej;

d) art. 385<sup>1</sup> § 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c., 354 § 1 k.c. i w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 poprzez ich błędną wykładnię skutkującą zaniechaniem ustalenia przez Sąd I instancji treści stosunku zobowiązaniowego obowiązującego między stronami po wyeliminowaniu z Umowy Kredytu postanowień niedozwolonych (przy założeniu niekorzystnej dla Pozwanego interpretacji, zgodnie z którą takie postanowienia znajdują się w Umowie Kredytu) i ograniczeniu się przez Sąd I instancji jedynie do ustaleń negatywnych (tj. jakie postanowienia nie obowiązują), bez dokonania wykładni treści Umowy Kredytu w części pozostającej w mocy, co ostatecznie doprowadziło Sąd do ustalenia nieważności całej Umowy Kredytu, podczas gdy właściwym rozwiązaniem powinno być ustalenie przez Sąd, w oparciu o przepisy dyspozytywne, według jakich kursów mają zostać zrealizowane rozliczenia pomiędzy stronami;

e) **art. 385<sup>1</sup> § 2 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 358 § 2 i § 3 k.c. poprzez ich błędną wykładnię skutkującą zaniechaniem zastosowania przez Sąd I instancji do rozliczeń z tytułu Umowy Kredytu (przy założeniu niekorzystnej dla Pozwanego interpretacji, zgodnie z którą odesłanie do Tabeli Kursów zostanie uznane za bezskuteczne) kursu średniego NBP i to również w odniesieniu do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie art. 358 § 2 k.c. w jego aktualnym brzmieniu;**

f) **art. 118 k.c. w zw. z art. 117 § 2 k.c., 120 k.c. oraz w zw. z art. 405 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji błędne uznanie, że roszczenie dochodzone przez Powoda przedawnia się z upływem dziesięciu lat, podczas gdy raty kredytu mają charakter świadczenia okresowego, w związku z czym przedawniają się w terminie trzech lat, co oznacza, że przedawnione jest roszczenie Powoda za okres wcześniejszy, niż trzy lata liczone wstecz od dnia wytoczenia powództwa i w takim też zakresie (niezależnie od innych podstaw) powództwo winno ulec oddaleniu;**

g) **art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c., art. 411 pkt. 1 i 4 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na zakwalifikowaniu świadczeń spełnionych przez Powoda jako nienależnych, pomimo tego, iż:**

- świadczenie Powoda znajduje podstawę w łączącej strony Umowie Kredytu,

- nie występuje zubożenie Powoda, albowiem kredyt jest w dalszym ciągu niespłacony, a Powód zrealizował cel wskazany w Umowie Kredytu,
- Powód świadomie i dobrowolnie spełniał nienależne (jego zdaniem) świadczenie, godząc się tym samym ze swoim zubożeniem.

Pozwany wniósł o

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości,
2. zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie oraz o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

### **Sąd Okręgowy zważył co następuje:**

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie w niewielkim zakresie z uwagi na zasadnie podniesiony zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. Pozostałe zarzuty apelacji Sąd Odwoławczy uznaje za niezasadne.

Sąd Okręgowy za własne przyjmuje ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy. Podziela również ocenę Sądu Rejonowego co do konsekwencji zastosowania w umowie łączącej strony klauzul niedozwolonych i nieważności umowy. Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy uwzględnił roszczenie w kształcie dochodzonym przez stronę powodową to jest co do kwoty roszczenia głównego - 62.105,57 PLN. Zgodnie bowiem z przepisem art. 321 k.p.c. sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad żądanie, co pozostaje w ścisłym związku z art. 187 k.p.c. Sąd Rejonowy nie był uprawniony do orzekania co do roszczenia, które nie zostało objęte żądaniem, a mianowicie nie mógł zasądzić należności w walucie CHF, jednocześnie przy tym wychodząc poza żądanie. Przedmiotem żądania nie była należność wyrażona w walucie obcej. Zgodzić należy się przy tym z apelującym, że uwzględniając żądanie w taki sposób Sąd wykroczył także poza żądanie. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego, nawet w razie niewyraźnego lub wręcz niewłaściwie sformułowanego żądania sąd może je odpowiednio zmodyfikować, jednak tylko zgodnie z wolą powoda.

Wyjście ponad żądanie skutkować musiało zmianą zaskarżonego wyroku i zasądzeniem dochodzonej pozwem kwoty tj. 62.105,57 zł.

Odnosząc się do apelacji w pozostałym zakresie, Sąd Okręgowy nie podziela podniesionych w niej zarzutów naruszenia prawa procesowego.

Powodowie powołując się na abuzywność klauzul umownych podnosili nieważność zawartej umowy i żądali zwrotu spełnionego na rzecz banku w wykonaniu nieważnej umowy świadczenia jako nienależnego. Dla oceny zasadności żądania wystarczające były ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I Instancji, które co do okoliczności towarzyszących zawarciu umowy oraz jej treści nie były sporne. Z tego względu niezasadne są zarzuty naruszenia przez Sąd art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 258 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c.

Chybione są również zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., które w istocie nie odnoszą się do oceny dowodów lecz oceny prawnej, a już tylko to czyni je niezasadnymi.

Sąd Odwoławczy, dzieląc ocenę Sądu pierwszej instancji, iż umowa łącząca strony jest nieważna, nie znalazł podstaw do uzupełnienia materiału dowodowego i zmiany postanowienia dowodowego oraz przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów na okoliczności wskazane w piśmie procesowym strony.

Powodowie wykazali, że zakwestionowane przez nich postanowienia są abuzywne. Postanowienia umów, w których przy ustalaniu wysokości ich zobowiązań, w przeliczeniu na walutę do jakiej jest indeksowany kredyt, odwołano się do tabeli kursów pozwanego banku, obowiązującej w dacie wypłaty kwoty kredytu oraz spłaty poszczególnych rat, gdy nie zostało wskazane jakie są mechanizmy ustalania kursów walut stanowią postanowienia niedozwolone. W świetle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego nie budzić żadnych wątpliwości, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 (OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16 (nie publ.), z dnia 19 września 2018 r., I CNP 39/17, nie publ., z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, nie publ., z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, nie publ., z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, nie publ., z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, nie publ., z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, nie publ.).

Sąd Okręgowy w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2019 r., w sprawie sygn. akt V CSK 347/18, zgodnie z którym:

1. Postanowienia umowy lub wzorca, ustalone jednostronnie przez bank, i przyznające mu uprawnienie do jednostronnego, samodzielnego ustalania kursu kupna i sprzedaży CHF w stosunku do PLN bez wskazania reguł kształtowania tego kursu stanowią postanowienia naruszające dobre obyczaje, godzą bowiem w istotę równowagi kontraktowej stron.

2. Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelnym traktowaniem. Sąd dokonując oceny przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta powinien ponadto mieć na uwadze narzucony przez przedsiębiorcę mechanizm kontraktowy kształtowania praw i obowiązków kredytobiorcy z uwzględnieniem ryzyka, na jakie został narażony zawierając umowę obejmującą postanowienie abuzywne umożliwiające bankowi jednostronne ustalanie i kształtowanie w toku wykonywania umowy kursu walutowego. Bez znaczenia jest przy tym to, czy i w jaki sposób umowa jest wykonywana. Nie można bowiem tracić z pola widzenia faktu, iż zgodnie z art. 385<sup>2</sup> k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Zdarzenia późniejsze nie mogą w związku z tym determinować wniosków co do tego, czy, w jakim zakresie i z jakiego powodu postanowienie umowy zawartej z konsumentem ma charakter niedozwolony.

3. Odwołanie do kursów walut zawartych w „tabeli kursów” banku oznacza naruszenie równorzędności stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego. Ukształtowane jednostronnie w umowie kredytowej w drodze postanowienia zaczerpniętego z wzorca umowy przez bank uprawnienie do ustalania kursu waluty nie może być dowolne, tj. nie doznawać żadnych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Należy je ocenić jako element treści umowy skutkujący nierównomiernym rozkładem praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzący do naruszenia interesów konsumenta, w tym przede wszystkim interesu ekonomicznego, odpowiadającego wysokości poszczególnych rat kredytu. W tym zakresie istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiu właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego, czyli odpowiedzi na pytanie, czy zawarta umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne.

Dalej należy zauważyć, że stanowisko pozwanego wskazujące, iż faktycznie stosowany przez niego kurs walut był kursem rynkowym, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie, co wielokrotnie było już akcentowane w orzecznictwie. Ważność umowy, a w szczególności skuteczność jej postanowień w kontekście oceny niedozwolonego

charakteru na gruncie dyrektywy 93/13/EWG, ocenia się bowiem z chwili zawarcia umowy, a nie według okoliczności wykonywania (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 29/17, OSNC 2019, z. 1, poz. 2). Art. 385<sup>(1)</sup> k.c. i następne stanowią instrument kontroli treści umowy (stosunku prawnego), nie zaś tego, w jaki sposób jest bądź ma być ona przez strony wykonywana. Zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE. L Nr 95 z 21 kwietnia 1993 r.) - w brzmieniu uwzględniającym sprostowanie do dyrektywy 93/13 z 13 października 2016 r. (Dz.Urz.UE. L Nr 276 z 13 października 2016 r.) - "Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna". Oznacza to, że "oceny nieuczciwego charakteru warunku umownego należy dokonywać w odniesieniu do momentu zawarcia danej umowy, z uwzględnieniem ogółu okoliczności, które mogły być znane przedsiębiorcy w owym momencie i mogły mieć wpływ na późniejsze jej wykonanie" (wyrok TSUE z 13 listopada 2017 r. w sprawie C-186/16, R. A. i in. przeciwko (...) SA, pkt 58). W postanowieniu z 11 czerwca 2015 r., C-602/13, w sprawie (...) SA przeciwko F. U. i M. G. (ECLI:EU:C:2017:703) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że okoliczność, iż oceniane postanowienie nie zostało wykonane, nie może wykluczyć - per se - ustalenia, że powoduje znaczącą nierównowagę między prawami i obowiązkami stron wynikającymi z umowy na niekorzyść konsumenta (pkt 53). Z kolei w wyroku z 26 stycznia 2017 r., C-421/14, w sprawie (...) SA przeciwko J. G. (ECLI:EU:C:2017:60), Trybunał wskazał, że kompetencje sądu związane ze stwierdzeniem nieuczciwego charakteru postanowienia nie mogą - ze względu na konieczność zagwarantowania skutku odstrasżającego wskazanego w art. 7 dyrektywy 93/13/EWG - zależeć od faktycznego stosowania lub niestosowania tego postanowienia. Wprawdzie ocena ta dotyczyła samych skutków uznania postanowienia za niedozwolone (zastosowania sankcji) - jednak potwierdza implícite, że samo niezastosowanie klauzuli ze szkodą dla konsumenta nie wyłącza możliwości uznania go za abuzywne (pkt 73). Trybunał uznał, że dyrektywę 93/13 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli sąd krajowy stwierdzi "nieuczciwy" charakter - w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 - warunku umowy uzgodnionego z konsumentem przez przedsiębiorcę, okoliczność, że warunek ten nie został wykonany, nie stoi jako taka na przeszkodzie temu, by sąd krajowy wyciągnął wszelkie konsekwencje wynikające z "nieuczciwego" charakteru tego warunku (zob. podobnie postanowienie z 11 czerwca 2015 r., (...), C-602/13, EU:C:2015:397, pkt 50, 54).

W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie przedstawiono kredytobiorcom mechanizmu ustalania kursu walut, pozbawiając ich możliwości jakiegokolwiek kontroli i oceny wysokości swojego zobowiązania wobec banku. W umowie poprzestano na odwołaniu się do tabel kursów walut obowiązujących w banku w dniu wypłaty i spłaty. Niewskazanie mechanizmu ustalania kursu walut, jak wskazano już powyżej jednoznacznie uznawane jest za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorców jako konsumentów. Tak jak przy tym zaznaczył Sąd Rejonowy w wyniku dokonania kontroli abstrakcyjnej postanowienia umowne odsyłające przy przeliczeniach kwoty kredytu i wysokości spłacanych rat jedynie do tabel kursów walut obowiązujących w banku zostały uznane za klauzule niedozwolone. Sąd Rejonowy w kontroli incydentalnej uznał, że postanowienia nie zostały indywidualnie uzgodnione, a powodowie nie zaakceptowali świadomie abuzywnych zapisów.

Skutkiem uznania postanowień zawartych w § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 umowy oraz w regulaminie za abuzywne jest uznanie, iż nie wiążą one stron. W ich miejsce nie ma natomiast możliwości wprowadzenia przepisów dyspozytywnych, te bowiem nie istniały na datę zawarcia umowy, nie ma także ustalonych zwyczajów w tym przedmiocie.

Podkreślić należy, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazuje, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE. L. z 1993 r. Nr 95, str. 29 z późn. zm.) należy interpretować w ten sposób, iż stoi na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie w przypadku, gdy strony umowy wyrażą na to

zgode. W wyroku z 26 marca 2019 r. w sprawach C-70/17 i C-179/17 ( (...) SA przeciwko A. S. S. oraz (...) SA przeciwko A. M. i V. R., pkt 54 TSUE wykluczył, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. Oznacza to, że nieuprawnione jest zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stoi w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (por. także Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2021 r. V CSKP 49/21, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2021 r. I CSKP 74/21).

Z uwagi na wszystko powyższe, za nieuzasadnione należy uznać zarzuty naruszenia art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego i w zw. z 353<sup>1</sup> k.c., art. 358<sup>1</sup> § 2 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 58 § 1 i 2 k.c. oraz art. 385<sup>1</sup> § 1 i § 2 k.c., art. 385<sup>2</sup> k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Mając na względzie powyższe skoro po usunięciu klauzul abuzywnych, nie można wypełnić tak powstałej w umowach luki, to umowa łącząca strony nie mogła ważnie wiązać. Sporne postanowienia odnoszą się bowiem do postanowień przedmiotowo istotnych umowy, a więc do wysokości zobowiązań powodów oraz wysokości wypłaconego im kredytu i po ich wyeliminowaniu umowa nie może być wykonywana.

Odnosząc się do dalszych zarzutów należy wskazać, że Sąd Najwyższy dopuszcza aktualnie możliwość dochodzenia roszczeń przez konsumentów na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu nawet jeżeli bankowi względem konsumentów także służyłyby wymagalne wierzytelności. Wyjaśniono, że brak związania konsumenta niedozwolonym postanowieniem, o którym mowa w art. 385<sup>(1)</sup> § 1 zd. 1 k.c., oznacza, że nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, "Monitor Prawa Bankowego" 2015, nr 1, s. 22, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79, z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, nie publ., z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, nie publ., z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, nie publ., z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115), chyba że konsument następnie udzieli "świadomej, wyraźnej i wolnej zgody" na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 i z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, przywołane tam orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz wyrok tego Trybunału z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko (...)AG, pkt 54, 66-67; por. też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17, OSNC 2019, Nr 3, poz. 26). Co do zasady zatem - w braku takiego działania sanującego - świadczenie spełnione na podstawie niedozwolonego postanowienia musi być postrzegane jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115 i z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, nie publ.). Interpretacja ta jest w pełni zgodna z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, z którego również wynika, że w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 13/93, warunek umowny, którego nieuczciwy charakter stwierdzono, należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, wobec czego stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku rzeczonego warunku, uzasadniając w szczególności prawo do zwrotu korzyści nienależnie nabytych przez przedsiębiorcę - ze szkodą dla konsumenta - w oparciu o ten warunek (por. wyroki z dnia 21 grudnia 2016 r. w połączonych sprawach C-154/15, C-307/15 i C-308/15, F. N., A. P. M., (...), SA v. E. L., T. A., pkt 61-66, z dnia 31 maja 2018 r., w sprawie C-483/16, Z. S. przeciwko (...) Zrt., pkt 34 i 53, z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie C-118/17, Z. D. przeciwko (...) Zrt., pkt 41 i 44).

Stwierdzenie, że świadczenie spełnione (nadpłacone) przez kredytobiorcę na podstawie postanowienia abuzywnego jest świadczeniem nienależnym oznacza, iż co do zasady podlega ono zwrotowi, choćby kredytobiorca był równolegle dłużnikiem banku. W art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło accipiensa ani czy na skutek tego świadczenia majątek solvensa uległ zmniejszeniu. Samo bowiem spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powoda, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego - przesłankę jego wzbogacenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r., I CSK 66/11, nie publ., z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11, nie publ., z dnia 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12, nie publ., z dnia 15 maja 2014 r., II CSK 517/13, nie publ., z dnia 29 listopada 2016 r., I CSK 798/15, nie publ. i z dnia 11 maja 2017 r., II CSK 541/16, nie publ.).

Bank w przedmiotowej sprawie nie wykazał aby Powodowie wiedzieli, że nie są zobowiązani do świadczenia. Nie ulega wątpliwości, iż Powodowie spełniali świadczenia w celu uniknięcia przymusu ze strony banku ponadto należy zauważyć, że Bank pobierał środki pieniężne w oparciu o upoważnienie pochodzące od Powodów nie wymagające ich odrębnej dyspozycji. Powodowie znajdowali się w sytuacji ekonomicznie przymusowej, albowiem gdyby nie zapewnili środków na rachunku bankowym, Bank miał prawo do wypowiedzenia umowy kredytu z natychmiastową wymagalnością wszystkich istniejących należności. Ustabilizowana jest wykładnia art. 411 pkt 1 k.c. oparta na ścisłym rozumieniu przesłanki wiedzy spełniającego świadczenie. Musi on nie tylko spełnić świadczenie całkowicie dobrowolnie, ale również z pozytywną wiedzą i świadomością, że nie jest do tego świadczenia zobowiązany. Nie wystarczy więc, aby miał w tym względzie wątpliwości lub podejrzenia, że - być może - świadczy nienależnie w całości lub w części (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1997 r., III CRN 236/97, OSNC1998 r., Nr 6, poz. 101, z dnia 10 czerwca 2003 r., I CRN 390/01, OSP z 2005 r. Nr 9, poz. 111, czy z dnia 24 listopada 2011 r., I CSR 69/11, OSNC z 2012, nr 5 poz. 63).

Mając na względzie wszystko powyższe, wobec uznania, iż umowa łącząca strony ich nie wiąże, powodowie zasadnie mogli domagać się zasądzenia kwoty 62.105,57 zł, którą świadczyli w wykonaniu nieważnej umowy, a podstawę prawną ich żądania stanowi art. 410 k.c.

Sąd Okręgowy nie podziela zarzutu naruszenia art. 118 k.c. w zw. z art. 117 § 2 k.c., 120 k.c. oraz w zw. z art. 405 k.c. Powodowie nie dochodzą zwrotu świadczeń okresowych i ich roszczenie podlega ogólnemu okresowi przedawnienia. Tak jak wskazuje się w odpowiedzi na apelację świadczenia polegające na zwrocie nienależnego świadczenia nigdy nie mają charakteru okresowego, nawet jeśli nienależne świadczenia spełnione zostały w równych odstępach czasu. Obowiązek zwrotu każdego nienależnie pobranego świadczenia nie wynika z jednego i tego samego stosunku prawnego, który miałby łączyć accipiensa z solvenssem. Przeciwnie, stron nie łączył stosunek prawny uzasadniający spełnianie tych świadczeń i dlatego były one nienależne. Obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia wynika z normy prawa (art. 410 § 1 k.c. w z. art. 405 k.c.), wiążącej ze zdarzeniem prawnym polegającym na dokonaniu przesunięcia majątkowego bez podstawy prawnej.

Każde spełnione bez podstawy prawnej świadczenie jest zatem odrębnym zdarzeniem prawnym, stanowiącym podstawę faktyczną odrębnego roszczenia o jego zwrot. Roszczenia te nie wynikają z jednego stosunku prawnego, a zatem nie są roszczeniami o świadczenie okresowe.

Konkludując, apelacja pozwanego zasługiwała na częściowe uwzględnienie i wobec tego na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na rzecz powodów zasądził dochodzoną przez nich kwotę 62.105,57 zł.

W pozostałym zakresie apelacja jako niezasadna podlegała natomiast oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

***Odnosnie do podniesionego w toku postępowania odwoławczego zarzutu zatrzymania, w ocenie Sądu Okręgowego zarzut uznać należy za podniesiony nieskutecznie. Roszczenie objęte zarzutem zatrzymania musi być skonkretyzowane, a co do wysokości dokładnie określone (zob. T.***

**Wiśniewski, Przebieg procesu cywilnego, Warszawa 2013, s.202). W niniejszej sprawie zarzutu zatrzymania w zakresie kwoty kredytu wypłaconej stronie powodowej w wysokości 325 000 zł nie można było uznać za spełniającego kryteria skonkretyzowania, w szczególności dokładnego określenia wysokości i z tego tylko względu nie mogły być uwzględnione. Należy bowiem zwrócić uwagę na to, że umowa jest przez stronę powodową wykonywana od daty jej zawarcia, co wyklucza możliwość przyjęcia, że wierzycelności banku mogą opiewać na kwotę równą wartości wypłaconego kapitału. Tak jak wskazuje pełnomocnik strony powodowej przyjmując dopuszczalność tego zarzutu winien on uwzględniać sumy uiszczone przez powodów w wykonaniu nieważnej umowy oraz okoliczność, że pozwany pobrał od powodów świadczenia pieniężne ponad kwotę dochodzoną w niniejszej sprawie co z kolei uzasadnia przyjęcie, że przynajmniej w tej części roszczenie banku o zwrot dochodzonej wierzycelności zostały zabezpieczone.**

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. uznając, że powodowie ulegli w postępowaniu odwoławczym w niewielkim tylko zakresie, a wobec tego koszty przez nich poniesione w całości winien pokryć pozwany. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie pełnomocnika, którego wysokość została określona zgodnie z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j.: Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

1

2

3

4

5